

Antropológiai érdeklődés

A HVG interjúkészítői, Lindner András és Horváth Zoltán megkérdezték Gyulay Endre szeged-csanádi megyés püspököt, hogy miként értelmezzék a főpapnak azt a korábbi megjegyzését, miszerint a zsidó származású katolikus papokat könnyű felismerni a pszichéjük alapján. Válaszában Gyulay elismerte, hogy esetleg „nem volt egészen világos”, ő ugyanis nem pszichés dolgokról beszélt. Itt megállok egy pillanatra. Ha a korábbi tudósító azt adja a szájára, hogy pszichés alapon ismerhető fel a zsidó származás és ő nem ezt mondta, akkor az nem magyarázat, hogy nem egészen világosan fejezte ki magát. Vagy egészen zagyván fejezte ki magát, vagy a tudósító hazudott. Mert azt ugyebár fel sem tételezhetjük, hogy a HVG munkatársai előtt kerek perec letagadta, amit korábban mondott. Ha nem pszichés alapon ismerhető fel a zsidó származású egyedek, akkor más ismérvek mérvadóak. Gyulay Endre ezeket így foglalta össze: „Tévedhetek persze, de az orr bizonyos formái és egyéb külsőségek árulkodnak. Vagy a kifejezés formái, a hanghordozás, olyan jelek, amelyekből következtethet az ember.” Itt feltolakszik a kérdés: miért akar az a bizonyos ember mindenáron következtetni? Miért fontos neki, hogy megállapítsa: egyházának papjai közül kik zsidó származásúak? Miért érdekli, hogy kiknek az orra görbe és kik beszélnek éneklő hangsúllyal? Mivel a püspök hangsúlyozta, hogy nincs benne ellenszenv a zsidók iránt, azt kell hinnem, hogy antropológiai érdeklődés mozgatja. Fel szeretném hívni a figyelmét arra, hogy a középkor és a reneszánsz nagy művészei többnyire nem görbe orral ábrázolták Jézust, aki pedig Mária révén egyenesen Dávid királytól származik, továbbá az apostolokat meg az evangélistákat sem. Máriát tudomásom szerint egyetlen jelentős műalkotás sem mutatja hajlott orrúnak. Ennek talán az az oka, hogy a régi művészekből hiányzott még a Gyulay Endrét motiváló antropológiai érdeklődés. Természetesnek találták ugyanis, hogy a keresztény vallást zsidók alapították, és ezért nem tulajdonítottak fontosságot az orrgörbület tanulmányozásának.

Megfigyelésem szerint korunkban az antiszemizmus szembeszökő ismérve a spontán érdeklődés az orrok és a hanghordozások íve iránt. Gyulay Endre kivétel, mert benne – mint mondja – nincs ellenszenv a zsidók iránt. Ha nem hinném el neki ezt, akkor persze elgondolkodnék egy másik kijelentésén is. Közvetlenül azután, hogy a Vatikán elnézést kért a zsidóktól a holocaust miatt, azt nyilatkozta, hogy a magyar egyháznak nincs oka külön bocsánatkérésre. A magyar katolikus egyház, mint köztudomású, megszavazta az első két zsidótörvényt. Felsőházi beszédében Serédi Jusztinián hercegprímás nyomatékosan hangsúlyozta, hogy a kereszténység sosem tulajdonított a keresztység szentségének vér- és fajtalakító hatást. Eszerint tehát a megkeresztelt zsidók reménykedhetnek az üdvözülésben, de minthogy a faj és a vér szempontjából zsidók maradtak, még ők sem mentesíthetők az állam fajüldöző törvényeinek következményei alól. Ráadásul Serédi kifejezetten helyeselte azokat a törvényeket, mert felszámolják a zsidóságnak a keresztény magyarságra oly veszélyes politikai, kulturális és gazdasági befolyását. Mindez 1939-ben történt, és ez a logika öt év múlva az egyházak és az általuk befolyásolt lakosság igen sporadikus ellenállását legyőzve meghozta a maga gyümölcsét. Ma pedig azt mondja a katolikus egyház második embere, hogy a magyar katolikusoknak nincs okuk külön bocsánatkérésre. Egyébiránt nincs benne ellenszenv a zsidók iránt, csak antropológiai szempontból érdekli őt az orrok szabása és bizonyos fajtájú hanglejtések semita dallamvonala.